

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО»
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра загальної та диференціальної психології

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО (ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО)
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 ПСИХОЛОГІЯ

Рекомендовано до друку за рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.).

Укладачі:

М.Й. Казанжи, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної та диференціальної психології;

О.В. Вдовіченко, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики практичної психології Університету Ушинського.

Рецензенти:

Симоненко С.М., доктор психологічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики практичної психології Університету Ушинського.

Бедан В.Б., кандидат психологічних наук, доцент, начальник відділу аспірантури та науково-дослідної роботи Міжнародного гуманітарного університету.

Методичні рекомендації до проведення науково-дослідної практики для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія / Казанжи М.Й., Вдовіченко О.В. Одеса. Університет Ушинського. 2024. 32 с.

Методичні вказівки призначені для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 053 Психологія.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Методичні поради щодо проходження науково-дослідної практики.....	8
Проведення настановних та підсумкових конференцій.....	9
Програма науково-дослідної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.....	10
Змістові модулі.....	12
Етапи діяльності здобувачів вищої освіти.....	13
Підведення підсумків практики.....	13
Вимоги до звітної документації.....	14
Розподіл балів за модулями та видами науково-дослідної діяльності аспіранта-практиканта.....	15
Система оцінювання науково-дослідної практики.....	17
Рекомендовані джерела інформації.....	26
Додаток А.....	30

ВСТУП

Мета науково-дослідної практики: сформувати у здобувачів систему практичних навичок з підготовки, організації й проведення наукового дослідження у сфері психології; оцінювання, презентації та обговорення результатів науково-дослідної роботи.

Передумови для проходження науково-дослідної практики: знання з таких навчальних дисциплін як «Актуальні проблеми психології», «Теорії та концепції пізнання психічних явищ», «Сучасні методи дослідження в психології», «Філософія та етика наукових досліджень».

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН4. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні та/або практико-орієнтовані дослідження з психології та дотичних міждисциплінарних напрямів із дотриманням норм професійної і академічної етики, виявляти лідерство, автономність і відповідальність під час їх реалізації.

ПРН5. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, статистичні методи аналізу даних, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи, розробляти інноваційні дослідницькі методики у сфері психології, перевіряти їх ефективність.

ПРН6. Критично і системно оцінювати результати власної науково-дослідної роботи і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми, визначати перспективи подальших наукових розвідок.

ПРН7. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проєкти у сфері психології, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні проблеми психології з урахуванням соціальних, економічних, етичних і правових аспектів.

ПРН9. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми психології державною та іноземною мовами, готувати результати досліджень у вигляді наукових

публікацій, впроваджувати результати наукових пошукувань у професійному середовищі, поширювати й популяризувати їх через сучасні форми наукової комунікації.

ПРН11. Розуміти особливості соціально-психологічних процесів; знати, розробляти та використовувати психологічні теорії, концепції, моделі, підходи та методи психологічних досліджень.

Очікувані результати науково-дослідної практики: внаслідок опрацювання означеного освітнього компоненту здобувач вищої освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем повинен:

Знати:

- особливості визначення актуальності дослідження через розуміння соціально-психологічних процесів;
- механізм використання психологічних теорій, концепцій, моделей і підходів, які є базисом наукового дослідження у психології;
- специфіку планування і організації науково-дослідної роботи у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів;
- норми професійної і академічної етики,
- специфіку пошуку, оброблення та аналізу інформації, отриманих даних;
- особливості розробки дослідницьких методик у сфері психології, перевірки їх ефективності;
- особистісні особливості, які сприятливо впливають на результативність дослідницької діяльності, можливості їх розвитку
- критерії оцінювання результатів науково-дослідної роботи, перспектив подальших наукових розвідок;
- специфіку розробки та реалізації досліджень у сфері психології;
- особливості оприлюднення результатів дослідження та ведення наукової дискусії, впровадження результатів дослідження у практику;
- специфіку написання і оформлення наукових публікацій.

Уміти:

- визначати через розуміння соціально-психологічних процесів та аналіз теоретико-емпіричних даних актуальність дослідження
- використовувати психологічні теорії, концепції, моделі і підходи як базис наукового дослідження;
- планувати і організовувати науково-дослідну роботу у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів;
- дотримуватися у науково-дослідній діяльності норм професійної і академічної етики,
- здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації, отриманих даних;
- розробляти дослідницькі методики у сфері психології, перевіряти їх ефективність;
- виявляти лідерство, автономність і відповідальність під час реалізації науково-дослідної діяльності;
- оцінювати результати науково-дослідної роботи, перспективи подальших наукових розвідок;
- розробляти та реалізовувати дослідження у сфері психології;
- оприлюднювати результати дослідження, вести публічну наукову дискусію, впроваджувати результати дослідження у практику;
- написати і оформити наукову публікацію.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту науково-дослідної практики мають опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність: здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати значущі комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері психології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення

Загальні компетентності:

ЗКЗ. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Здатність розв'язувати комплексні проблеми психології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК5. Здатність до проведення дослідницької та інноваційної діяльності.

Спеціальні компетентності:

СК2. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у психології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках, забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК3. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в сфері психології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство та відповідальність під час їх реалізації; забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.

СК5. Здатність оцінювати рівень власної фахової компетентності, саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, підвищувати професійну кваліфікацію, бути професійно мобільним.

СК6. Здатність застосовувати нові технології та інструменти, сучасні цифрові технології, бази даних та інші ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та викладацькій діяльності.

СК9. Здатність до розробки дослідницької й прикладної методології, створення та апробації науково-обґрунтованих методів, процедур і методик психологічного дослідження.

СК10. Здатність впроваджувати результати дослідження в практику, поширювати й популяризувати результати наукових пошукувань.

Зв'язки між освітніми компонентами: «Методологія наукових досліджень у галузі психології», «Актуальні проблеми психології», «Теорії та концепції пізнання психічних явищ», «Психологія наукової діяльності», «Сучасні методи дослідження в психології».

ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:

- сумлінно, вчасно і самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, крім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

Під час науково-дослідної практики аспіранти мають виконати такі завдання:

- ознайомитися з актуальною науковою тематикою за спеціальністю 053 Психологія;
- підбір діагностичного інструментарію дослідження;
- обґрунтування та доведення репрезентативності експериментальної вибірки;
- засвоїти порядок ведення документації по практиці;
- вивчати питання, які безпосередньо пов'язані з темами їхніх дисертаційних досліджень, отриманими від наукових керівників.

Залежно від теми наукової роботи аспірантам рекомендується:

- дослідити існуючі наукові джерела, визначити їх актуальність на сучасному етапі;
- проаналізувати актуальні проблеми та завдання за темою дисертації;

- сформулювати необхідні дані для дослідження об'єкта, предмета та мети дослідження;

- ознайомитися з ключовими публікаціями, нормативними документами, довідковими матеріалами та іншими джерелами, що стосуються теми дисертації.

Аспіранти працюють із першоджерелами, монографіями, авторефератами, дисертаційними дослідженнями та консультуються зі своїм науковим керівником. У процесі проходження науково-дослідної практики рекомендується використовувати літературу, рекомендовану науковим керівником, яка допомагає проаналізувати та структурувати теоретичний матеріал за темою дисертаційного дослідження. Також керівник практики може запропонувати ознайомитися з додатковими методичними матеріалами. Усі зібрані матеріали мають бути включені до звіту з практики, який подається науковому керівнику для перегляду й оцінки.

Під час практики аспіранти взаємодіють з науковим керівником практики. Результати їхньої роботи мають відповідати меті та задачам практики. Здобувач несе відповідальність за науковий і практичний результат своєї діяльності. Для ефективності процесу керівник має розділити завдання на окремі етапи, які аспірант повинен чітко усвідомлювати та послідовно виконувати для досягнення поставленої мети.

ПРОВЕДЕННЯ НАСТАНОВНИХ ТА ПІДСУМКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ

Перед початком практики проводиться настановна конференція, на якій організатор та керівники практики надають аспірантам ключову інформацію щодо її проходження.

Зокрема, під час конференції розглядаються такі питання:

- основні цілі та завдання практики;
- тривалість та період проходження практики;
- обов'язки аспірантів під час практики;
- графік консультацій з керівниками практики;

- види діяльності, які повинні виконувати практиканти;
- вимоги до оформлення звітної документації;
- критерії та система оцінювання науково-педагогічної практики.

На підсумковій конференції організатор та керівники практики аналізують якість виконання аспірантами завдань, оцінюють їхню роботу та заслуховують звіти практикантів щодо досвіду, отриманого під час проходження практики. Також аспіранти мають можливість висловити свої пропозиції щодо покращення організації практичної підготовки.

ПРОГРАМА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

Науково-дослідна практика (НДП) за освітньо-науковою програмою спеціальності 053 Психологія включає три етапи: організаційний, науково-дослідний, підсумковий.

1. Організаційний етап включає:

- проведення настановчої конференції з аспірантами-практикантами, інструктажу (включно з питань техніки безпеки), ознайомлення щодо мети, завдань, змістових модулів НДП, форм та методів їх опрацювання, критеріїв оцінювання якості практичного освоєння всіх видів науково-дослідної діяльності за означеною спеціальністю;
- формування індивідуального графіку проходження науково-дослідної практики аспіранта з науковим керівником у вигляді індивідуального плану науково-дослідної практики (у додатках наведено приклад заповнення, який не є остаточним та коригується у залежності від індивідуальних дослідницьких інтересів здобувача).

2. Науково-дослідний етап складається з 3 змістових модулів.

Змістовий модуль 1. Теоретико-ознайомчий:

- здійснення аналізу, систематизації й узагальнення змісту й основних положень наукової літератури з теми дисертаційного дослідження;
- ознайомлення із системою науково-дослідної роботи бази практики;
- здійснення аналізу, систематизації й узагальнення результатів науково-

дослідної роботи науково-педагогічних працівників, існуючих наукових шкіл Університету Ушинського, інших наукових установ та закладів вищої освіти зі спеціальності та проблематики, дотичної до тематики дослідження здобувача.

Змістовий модуль 2. Експериментально-підготовчий:

- обговорення з науковим керівником логіки емпіричного дослідження;
- уточнення категоріального апарату дослідження відповідно до змістової структури досліджуваного феномену;
- підбір діагностичного інструментарію дослідження;
- обґрунтування та доведення репрезентативності експериментальної вибірки.

Змістовий модуль 3. Дослідно-апробаційний передбачає:

- проведення експериментального дослідження;
- застосування методів обробки результатів емпіричного дослідження, зокрема, методів кількісного та якісного аналізу даних;
- інтерпретація результатів емпіричного дослідження;
- розроблення формуальної (корекційної/рекомендаційної) складової експериментального дослідження (за наявності);
- напрацювання висновків за результатами констатуючого етапу дослідження;
- підготовка тексту наукової статті за результатами дослідження, здійсненого за програмою науково-дослідної практики, участь у конференціях/круглих столах/методологічних семінарах тощо.

3. Підсумковий етап має на меті:

- обговорення результатів практики з науковим керівником;
- презентація результатів практики на засіданні кафедри;
- підготовка та подання у триденний термін науковому керівнику заповненого щоденника практики, індивідуального плану науково-дослідної практики, звіту про результати проходження науково-дослідної практики, тексту статті.

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ

Змістовий модуль 1. Теоретико-ознайомчий:

Науково-дослідна діяльність аспіранта-практиканта: ознайомлення із системою науково-дослідної роботи бази практики (наукові школи, матеріально-технічна база, наукова діяльність кафедр, лабораторій, нормативні та науково-методичні документи, теми досліджень, діючі проєкти, види науково-дослідної діяльності співробітників тощо), відвідування бібліотеки Університету Ушинського, робота з онлайн-ресурсами провідних наукових установ та навчальних закладів, вивчення здобутків наукових шкіл Університету Ушинського, результатів науково-дослідної роботи науково-педагогічних працівників, здійснення аналізу, систематизації й узагальнення змісту й основних положень наукової літератури з теми дисертаційного дослідження та проблематики, дотичної до тематики дослідження здобувача.

Змістовий модуль 2. Експериментально-підготовчий:

Науково-дослідна діяльність аспіранта-практиканта: визначення логіки та етапів емпіричного дослідження, уточнення категоріального апарату дослідження відповідно до змістової структури досліджуваного феномену, підбір діагностичного інструментарію дослідження релевантного меті та поставленим завданням (методики, тести, необхідність модифікації чи створення тощо), формування експериментальної вибірки, визначення обґрунтування та доведення її репрезентативності.

Змістовий модуль 3. Дослідно-апробаційний передбачає:

Науково-дослідна діяльність аспіранта-практиканта: проведення експериментального дослідження; обрахування первинних результатів та їх відображення в матриці; застосування обраних методів обробки результатів емпіричного дослідження (обов'язковим є використання методів як кількісного, так і якісного аналізу даних), здійснення інтерпретації результатів емпіричного дослідження з залученням для співставлення та порівняння результатів інших дослідників; за необхідності розробка формувальної складової експериментального дослідження (у вигляді корекційної програми чи

рекомендацій), напрацювання висновків за результатами констатуючого етапу дослідження, підготовка тексту наукової статті за результатами дослідження, здійсненого за програмою науково-дослідної практики (міжнародна стаття, фахова стаття категорії «Б», тези), участь у конференціях/круглих столах/методологічних семінарах тощо.

ЕТАПИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Науково-дослідна практика передбачає такі види роботи:

1. Участь у настановчій та підсумковій конференціях.
2. Складання індивідуального плану науково-дослідної практики.
3. Ознайомлення із системою науково-дослідної роботи бази практики (наукові школи, матеріально-технічна база, наукова діяльність кафедр, лабораторій, нормативні та науково-методичні документи, теми досліджень, діючі проєкти, види науково-дослідної діяльності співробітників тощо).
4. Пошук та аналіз наукової інформації, узагальнення здобувачем результатів проведених досліджень у межах власної дисертаційної роботи.
5. Участь у науково-дослідних та апробаційних заходах (проєкти, конференції, семінари, круглі столи, дослідження тем тощо).
5. Планування, проведення та аналіз результатів власної дослідницької роботи аспірантом-практикантом.
6. Підготовка наукової публікації (стаття/тези) за результатами власної науково-дослідної роботи на базі практики.
7. Заповнення щоденника та підготовка звіту за результатами науково-дослідної практики.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Науково-дослідна практика захищається аспірантами в кінці терміну її проходження та обговорюється на засіданні випускової кафедри.

Для захисту НДП аспірант-практикант повинен підготувати матеріали науково-дослідної практики: 1) індивідуальний план, 2) щоденник, 3) текст статті, 4) звіт (див. Додаток А). Означені документи попередньо надаються

безпосередньому керівнику практики (науковому керівнику). Залік з практики проводить комісія у складі гаранта ОНП та наукового керівника (керівників). Залік проводиться протягом десяти робочих днів після закінчення практики, у формі захисту аспірантом звіту з практики.

Оцінювання результатів проходження науково-дослідної практики здійснюється за критеріями, що впроваджені в Університеті Ушинського за 100-бальною шкалою ЄКТС та національною шкалою. Оцінка за практику вноситься в щоденник практики і у заліково-екзаменаційну відомість за підписом наукового керівника, гаранта ОНП та подаються до відділу аспірантури та докторантури.

ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Звітними документами є індивідуальний план науково-дослідної практики, щоденник практики, звіт, текст статті. Даний пакет документів оформлюється протягом усієї практики. Наприкінці практики здобувачі подають заповнений щоденник. Керівник практики в установі, організації після перевірки щоденника оцінює роботу здобувача. У випадках невідповідності вимогам щодо змісту і оформлення щоденника, він повертається на доопрацювання.

Звіт має містити термін початку і закінчення практики, повинен бути конкретним, стислим, окремі питання звіту мають бути викладені в логічній послідовності. Звіт має містити відомості про виконання здобувачем усіх розділів програми практики.

Індивідуальний план науково-дослідної практики подається також у пакеті звітних документів та є показником запланованих видів робіт здобувача.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА МОДУЛЯМИ ТА ВИДАМИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АСПІРАНТА-ПРАКТИКАНТА

Види науково-дослідної діяльності аспіранта-практиканта	Критерії (показники) якості	Розподіл балів
Змістовий модуль 1. Теоретико-ознайомчий		
Ознайомлення із системою науково-дослідної роботи бази практики	відмітка наукового керівника про	0-5
Здійснення аналізу, систематизації й узагальнення змісту й основних положень наукової літератури з теми дисертаційного дослідження	список опрацьованої літератури	0-5
Здійснення аналізу, систематизації й узагальнення результатів науково-дослідної роботи науково-педагогічних працівників, існуючих наукових шкіл Університету Ушинського, інших наукових установ та закладів вищої освіти зі спеціальності та проблематики, дотичної до тематики дослідження здобувача	перелік опрацьованої літератури, її стислий аналіз в контексті проблематики дослідження аспіранта (текст статті тощо)	0-5
Всього за змістовий модуль 1:	0-15	
Змістовий модуль 2. Експериментально-підготовчий		
Визначення логіки та етапів емпіричного дослідження	текст статті	0-5
Уточнення категоріального апарату дослідження	текст статті	0-5
Підбір діагностичного інструментарію дослідження	текст статті	0-5
Обґрунтування та доведення репрезентативності експериментальної вибірки	текст статті	0-5
Всього за змістовий модуль 2:	0-20	

Змістовий модуль 3. Дослідно-апробаційний		
Проведення експериментального дослідження	текст статті	0-5
Обрахування первинних результатів та їх відображення в матриці	матриця, текст статті	0-10
Застосування обраних методів обробки результатів емпіричного дослідження (обов'язковим є використання методів як кількісного, так і якісного аналізу даних)	таблиці, графіки, текст	0-10
Інтерпретація результатів емпіричного дослідження з залученням для співставлення та порівняння результатів інших дослідників, напрацювання висновків за результатами дослідження	текст	0-5
Підготовка тексту наукової статті за результатами дослідження, здійсненого за програмою науково-дослідної практики	текст статті	0-10
Участь у конференціях/круглих столах/методологічних семінарах тощо	програма конференції/протокол засідання кафедри/інформація	0-5
Всього за змістовий модуль 3:	0-45	
Всього за три змістові модулі:	0-80	
Оформлення звітної документації у повному обсязі	звіт, щоденник, індивідуальний план,	0-10
Презентація результатів науково-дослідної	захист	0-10
Всього за науково-дослідну практику:	0-100	

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Зараховано (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання з науково-дослідної діяльності, в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері психології. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань. На високому рівні <i>знає</i> особливості визначення актуальності дослідження через розуміння соціально-психологічних процесів; механізм використання психологічних теорій, концепцій, моделей і підходів, які є базисом наукового дослідження у психології; специфіку планування і організації науково-дослідної роботи у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів; норми професійної і академічної етики, специфіку пошуку, оброблення та аналізу інформації, отриманих даних; особливості розробки дослідницьких методик у сфері психології, перевірки їх ефективності; особистісні особливості, які сприятливо впливають на результативність дослідницької діяльності, можливості їх розвитку критерії оцінювання результатів науково-дослідної роботи, перспектив подальших наукових розвідок; специфіку розробки та реалізації досліджень

	у сфері психології; особливості оприлюднення результатів дослідження та ведення наукової дискусії, впровадження результатів дослідження у практику; специфіку написання і оформлення наукових публікацій. Самостійно <i>уміє</i> визначати через розуміння соціально-психологічних процесів та аналіз теоретико-емпіричних даних актуальність дослідження; використовувати психологічні теорії, концепції, моделі і підходи як базис наукового дослідження; планувати і організовувати науково-дослідну роботу у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів; дотримуватися у науково-дослідній діяльності норм професійної і академічної етики; здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації, отриманих даних; розробляти дослідницькі методики у сфері психології, перевіряти їх ефективність; виявляти лідерство, автономність і відповідальність під час реалізації науково-дослідної діяльності; оцінювати результати науково-дослідної роботи, перспективи подальших наукових розвідок; розробляти та реалізовувати дослідження у сфері психології; оприлюднювати результати дослідження, вести публічну наукову дискусію, впроваджувати результати дослідження у практику; написати і оформити наукову публікацію.
Зараховано (82-89 В)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі науково-дослідної практики, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у царині наукових досліджень, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною. У повному обсязі <i>знає</i> особливості визначення актуальності дослідження через розуміння соціально-психологічних процесів;

механізм використання психологічних теорій, концепцій, моделей і підходів, які є базисом наукового дослідження у психології; специфіку планування і організації науково-дослідної роботи у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів; норми професійної і академічної етики, специфіку пошуку, оброблення та аналізу інформації, отриманих даних; особливості розробки дослідницьких методик у сфері психології, перевірки їх ефективності; особистісні особливості, які сприятливо впливають на результативність дослідницької діяльності, можливості їх розвитку критерії оцінювання результатів науково-дослідної роботи, перспектив подальших наукових розвідок; специфіку розробки та реалізації досліджень у сфері психології; особливості оприлюднення результатів дослідження та ведення наукової дискусії, впровадження результатів дослідження у практику; специфіку написання і оформлення наукових публікацій.

Самостійно *уміє* визначати через розуміння соціально-психологічних процесів та аналіз теоретико-емпіричних даних актуальність дослідження; використовувати психологічні теорії, концепції, моделі і підходи як базис наукового дослідження; планувати і організовувати науково-дослідну роботу у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів; дотримуватися у науково-дослідній діяльності норм професійної і академічної етики; здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації, отриманих даних; розробляти дослідницькі методики у сфері психології, перевіряти їх ефективність; виявляти лідерство, автономність і відповідальність під час реалізації науково-дослідної діяльності; оцінювати результати науково-дослідної роботи, перспективи подальших наукових розвідок; розробляти та реалізовувати дослідження у сфері психології;

	оприлюднювати результати дослідження, вести публічну наукову дискусію, впроваджувати результати дослідження у практику; написати і оформити наукову публікацію.
Зараховано (74-81 С)	Здобувач на достатньому рівні володіє програмою науково-дослідної практики, знає основні теоретичні положення, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або інших здобувачів. На достатньому рівні <i>знає</i> особливості визначення актуальності дослідження через розуміння соціально-психологічних процесів; механізм використання психологічних теорій, концепцій, моделей і підходів, які є базисом наукового дослідження у психології; специфіку планування і організації науково-дослідної роботи у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів; норми професійної і академічної етики, специфіку пошуку, оброблення та аналізу інформації, отриманих даних; особливості розробки дослідницьких методик у сфері психології, перевірки їх ефективності; особистісні особливості, які сприятливо впливають на результативність дослідницької діяльності, можливості їх розвитку критерії оцінювання результатів науково-дослідної роботи, перспектив подальших наукових розвідок; специфіку розробки та реалізації досліджень у сфері психології; особливості оприлюднення результатів дослідження та ведення наукової дискусії, впровадження результатів дослідження у практику; специфіку написання і оформлення наукових публікацій. <i>Уміє</i> визначати через розуміння соціально-психологічних процесів та аналіз теоретико-емпіричних даних актуальність дослідження; використовувати психологічні теорії, концепції, моделі і підходи як базис наукового дослідження; планувати і

	організовувати науково-дослідну роботу у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів; дотримуватися у науково-дослідній діяльності норм професійної і академічної етики; здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації, отриманих даних; розробляти дослідницькі методики у сфері психології, перевіряти їх ефективність; виявляти лідерство, автономність і відповідальність під час реалізації науково-дослідної діяльності; оцінювати результати науково-дослідної роботи, перспективи подальших наукових розвідок; розробляти та реалізовувати дослідження у сфері психології; оприлюднювати результати дослідження, вести публічну наукову дискусію, впроваджувати результати дослідження у практику; написати і оформити наукову публікацію.
Зараховано (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення програми науково-дослідної практики, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача. Поверхово <i>знає</i> особливості визначення актуальності дослідження через розуміння соціально-психологічних процесів; механізм використання психологічних теорій, концепцій, моделей і підходів, які є базисом наукового дослідження у психології; специфіку планування і організації науково-дослідної роботи у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів; норми професійної і академічної етики, специфіку пошуку, оброблення та аналізу інформації, отриманих даних; особливості розробки дослідницьких методик у сфері психології, перевірки їх ефективності; особистісні особливості, які

	сприятливо впливають на результативність дослідницької діяльності, можливості їх розвитку критерії оцінювання результатів науково-дослідної роботи, перспектив подальших наукових розвідок; специфіку розробки та реалізації досліджень у сфері психології; особливості оприлюднення результатів дослідження та ведення наукової дискусії, впровадження результатів дослідження у практику; специфіку написання і оформлення наукових публікацій. З огріхами <i>уміє</i> визначати через розуміння соціально-психологічних процесів та аналіз теоретико-емпіричних даних актуальність дослідження; використовувати психологічні теорії, концепції, моделі і підходи як базис наукового дослідження; планувати і організовувати науково-дослідну роботу у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів; дотримуватися у науково-дослідній діяльності норм професійної і академічної етики; здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації, отриманих даних; розробляти дослідницькі методики у сфері психології, перевіряти їх ефективність; виявляти лідерство, автономність і відповідальність під час реалізації науково-дослідної діяльності; оцінювати результати науково-дослідної роботи, перспективи подальших наукових розвідок; розробляти та реалізовувати дослідження у сфері психології; оприлюднювати результати дослідження, вести публічну наукову дискусію, впроваджувати результати дослідження у практику; написати і оформити наукову публікацію.
Зараховано (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував програму науково-дослідної практики, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання з наукових досліджень несистемні, фрагментарні. Виконання практичних завдань формалізоване: є

відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами.

Має фрагментарні *знання* про особливості визначення актуальності дослідження через розуміння соціально-психологічних процесів; механізм використання психологічних теорій, концепцій, моделей і підходів, які є базисом наукового дослідження у психології; специфіку планування і організації науково-дослідної роботи у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів; норми професійної і академічної етики, специфіку пошуку, оброблення та аналізу інформації, отриманих даних; особливості розробки дослідницьких методик у сфері психології, перевірки їх ефективності; особистісні особливості, які сприятливо впливають на результативність дослідницької діяльності, можливості їх розвитку критерії оцінювання результатів науково-дослідної роботи, перспектив подальших наукових розвідок; специфіку розробки та реалізації досліджень у сфері психології; особливості оприлюднення результатів дослідження та ведення наукової дискусії, впровадження результатів дослідження у практику; специфіку написання і оформлення наукових публікацій.

Зі значними *огріхами* *уміє* визначати через розуміння соціально-психологічних процесів та аналіз теоретико-емпіричних даних актуальність дослідження; використовувати психологічні теорії, концепції, моделі і підходи як базис наукового дослідження; планувати і організовувати науково-дослідну роботу у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів; дотримуватися у науково-дослідній діяльності норм професійної і академічної етики; здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації, отриманих даних; розробляти дослідницькі методики у сфері психології, перевіряти їх ефективність; виявляти

	лідерство, автономність і відповідальність під час реалізації науково-дослідної діяльності; оцінювати результати науково-дослідної роботи, перспективи подальших наукових розвідок; розробляти та реалізовувати дослідження у сфері психології; оприлюднювати результати дослідження, вести публічну наукову дискусію, впроваджувати результати дослідження у практику; написати і оформити наукову публікацію.
Незараховано (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу програми науково-дослідної практики. Відсутнє цілісне усвідомлення теоретико-емпіричного матеріалу. Здобувач працює пасивно, дослідні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних дослідних завдань. <i>Не знає</i> особливості визначення актуальності дослідження через розуміння соціально-психологічних процесів; механізм використання психологічних теорій, концепцій, моделей і підходів, які є базисом наукового дослідження у психології; специфіку планування і організації науково-дослідної роботи у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів; норми професійної і академічної етики, специфіку пошуку, оброблення та аналізу інформації, отриманих даних; особливості розробки дослідницьких методик у сфері психології, перевірки їх ефективності; особистісні особливості, які сприятливо впливають на результативність дослідницької діяльності, можливості їх розвитку критерії оцінювання результатів науково-дослідної роботи, перспектив подальших наукових розвідок; специфіку розробки та реалізації досліджень у сфері психології; особливості оприлюднення результатів дослідження та ведення наукової дискусії, впровадження результатів дослідження у практику; специфіку написання і оформлення наукових публікацій.

	<i>Не уміє</i> визначати через розуміння соціально-психологічних процесів та аналіз теоретико-емпіричних даних актуальність дослідження; використовувати психологічні теорії, концепції, моделі і підходи як базис наукового дослідження; планувати і організовувати науково-дослідну роботу у сфері психології та дотичних міждисциплінарних напрямів; дотримуватися у науково-дослідній діяльності норм професійної і академічної етики; здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації, отриманих даних; розробляти дослідницькі методики у сфері психології, перевіряти їх ефективність; виявляти лідерство, автономність і відповідальність під час реалізації науково-дослідної діяльності; оцінювати результати науково-дослідної роботи, перспективи подальших наукових розвідок; розробляти та реалізовувати дослідження у сфері психології; оприлюднювати результати дослідження, вести публічну наукову дискусію, впроваджувати результати дослідження у практику; написати і оформити наукову публікацію.
Незараховано (0-34 F)	Здобувач не виконує вимоги програми науково-дослідної практики: не сформовані знання, уміння та навички. Здобувач не допускається до заліку та проходить повторне вивчення дисципліни

Здобувач при виконанні науково-дослідної роботи повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності, не допускати академічний плагіат та інші форми академічної недоброчесності, визначені законодавством України.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту» порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного

дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Городжа Л. В. Наукова стаття: як написати та опублікувати у рейтинговому виданні. Методичні рекомендації. Київ: Ін-т електродинаміки НАН України. 2020. 48 с.

2. Гоцуляк Н.Є., Шпортун О.М. Методика наукових досліджень у психології: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2020. 152 с.

3. Дизайн психологічного дослідження: організація та проведення практики практичних психологів: навч.-метод. посіб. К.І.Шкарлатюк, Р.П.Федоренко, Л.І.Магдисюк. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 332 с.

4. Методика та організація наукових досліджень з психології: навчальний посібник для студентів спеціальності 053 Психологія / Укладачі:

В.Й.Бочелюк, В.В. Нечипоренко, О.Л. Позднякова, Н.Є. Завацька, Ю.А. Завацький, І.Є. Жигаренко, В.Ю. Завацький. Київ: КНТ, 2024. 384 с.

5. Осадченко І.І., Коблик В.О. Технологія написання фахової наукової статті. *Витоки педагогічної майстерності Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г.Короленка*. 2021. Випуск 28. (Педагогічні науки). С.128-136.

6. Руська Р.В. Теорія імовірності та математична статистика в психології: навч. посіб. Тернопіль. 2020. 112 с.

7. Столяренко О.Б., Куриця А.І. Технологія психологічних досліджень. К.: Центр учбової літератури, 2022. 162 с.

Допоміжна література

1. Андрійчук І.П. Математична статистика для психологів. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2011. 132 с.

2. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с.

3. Горкавий В.К., Ярова В.В. Математична статистика: Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2007. 384 с.

4. Варава І.М. Проблема академічної доброчесності у сучасному суспільно-освітньому середовищі. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова*. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2019. Випуск 66. С.22-26.

5. Гайтан О. М., Горошко А. І. Порівняльний аналіз систем автоматичної перевірки оригінальності текстів. *Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського*. Серія: технічні науки. 2018. Том 29 (68). Ч.1. №5. С.98-104.

6. Інноваційний потенціал порівняльно-педагогічних досліджень для розвитку вищої освіти. В.В.Безлюдна, І. Б. Бойчевська, В.І. Павлюк, І.В.Палагута; за заг. ред. О.А.Заболотної. Київ: Ямчинський О., 2019. 207 с.

7. Казанжи М.Й. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Математико-статистичні та інформаційно-

комунікаційні технології в психологічних дослідженнях». Одеса: Університет Ушинського, 2021. 38 с.

8. Казанжи М.Й. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Технологія створення психодіагностичних інструментів». Одеса: Університет Ушинського, 2021. 35 с.

9. Климчук В.О. Математичні методи у психології: Навчальний посібник для студентів психологічних спеціальностей. К.: Освіта України. 2009. 288 с.

10. Літнарів Р. М. Основи математичної статистики у психології. Частина 3: навч. посібн. Рівне: МЕНУ, 2006. 49 с.

11. Мазурок Т. Л. Системи управління навчанням: навчальний посібник. Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського. 2013. 160 с.

12. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учб. літ., 2010. 352 с.

13. Палеха Ю. І. Основи науково-дослідної роботи. Київ: Ліра-К, 2017. 332 с.

14. Радчук В.М., Фесун Г.С., Канівець Т.М. Методи психологічних досліджень: навч.-метод. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2018. 200 с.

15. Руденко В.М., Руденко Н.М. Математичні методи в психології. К.: Академвидав, 2009. 384 с.

16. Тарасенко В.П. Математична статистика. Математичні методи в психології: навч. посібник. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2014. 188 с.

17. Туриніна О.Л. Методологія та методи психологічного дослідження: навч.-метод. посіб. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 206 с.

18. Шахбазян К. С. Застосування в наукових публікаціях цитат із опублікованих творів, права на які належать іншим авторам. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. Київ: Академперіодика. Вип. 14. 2017. С.51-58.

19. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. 6-те вид., переробл. і доповн. Київ: Знання, 2008. 310 с.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт. URL: <http://odnb.odessa.ua/>.
4. Бібліотека Університету Ушинського: офіційний сайт. URL: <https://library.pdpu.edu.ua/>

ДОДАТОК А

ЗВІТ

з науково-дослідної практики здобувача
 третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти другого курсу
 зі спеціальності 053 Психологія
 соціального-гуманітарного факультету Університету Ушинського

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)
 на кафедрі _____
 _____ (назва кафедри)
 з _____ по _____ 202__ року

Науково-дослідна робота здійснювалася мною в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» на кафедрі _____.

Основною метою практики було _____.

За період науково-дослідної практики я ознайоми(в/ла)ся з _____, відвіда(в/ла) _____, опрацюва(в/ла) _____.

(вказати, які результати отримані за пунктами індивідуального плану).

Змістовий модуль 1. Теоретико-ознайомчий

Здійснено аналіз, систематизацію й узагальнення змісту й основних положень наукової літератури з теми дисертаційного дослідження, а саме: _____

Здійснено аналіз, систематизацію й узагальнення результатів науково-дослідної роботи науково-педагогічних працівників, існуючих наукових шкіл Університету Ушинського, інших наукових установ та закладів вищої освіти зі спеціальності та проблематики, дотичної до тематики дослідження здобувача, а саме _____

Змістовий модуль 2. Експериментально-підготовчий

Визначено логіку та етапи емпіричного дослідження_____

Уточнено категоріальний апарат дослідження_____

Підібрано діагностичний інструментарій дослідження_____

Обґрунтовано та доведено репрезентативність вибірки дослідження_____

Змістовий модуль 3. Дослідно-апробаційний

Проведення експериментального дослідження_____

Обраховані первинні результати, які відображено в матриці_____

Застосовано обрані методи обробки результатів емпіричного дослідження_____

Інтерпретовано результати емпіричного дослідження, напрацьовано висновки за результатами дослідницької роботи _____

Підготовлено текст наукової статті за результатами дослідження, здійсненого за програмою науково-дослідної практики _____

Бра(в,ла) участь у конференціях/круглих столах/методологічних семінарах тощо _____

За час проходження практики я набула(в) таких корисних навичок, як _____

Загальні висновки _____

Здобувач-практикант

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)